

MURDA TOPILGAN JOY VA VOQEA JOYINI KO‘ZDAN KECHIRISHDA MUTAXASSIS SUD-TIBBIY EKSPERT ISHTIROKINING SUD-TIBBIY AHAMIYATI

Ibragimov Ikromjon Saidaxmetovich

Respublika sud-tibbiy ekspertiza ilmiy-amaliy markazi

Toshkent viloyat filiali Tezkor ekspertlik bo‘lim mudiri

Annotatsiya: Murda yoki uning qismlari topilgan hodisa joyini ko‘zdan kechirishda sud-tibbiyoti soxasidagi mutaxassisning ishtiroki, shuningdek mutaxassis sud-tibbiy ekspert hodisa sodir bo‘lgan joyda biologik ob‘ektlarni tasniflash va olishda surishtiruvchi yoki tergovchiga amaliy yordam ko‘rsatishi muhim ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: Hodisa joyini ko‘zdan kechirishda sud-tibbiyot ekspertizasi soxasidagi mutaxassisning ishtiroki. Hodisa joyini ko‘zdan kechirishda sud-tibbiyot soxasidagi mutaxassis ishtirokining sud-tibbiy ahamiyati.

Аннотация: Важное значение имеет участие специалиста в области судебно-медицинской экспертизы в осмотре места обнаружения трупа или его частей, а также оказание экспертом практической помощи дознавателю или следователю в классификации и изъятии биологических объектов на месте происшествия.

Ключевые слова: Участие специалиста в области судебно-медицинской экспертизы в осмотре места происшествия. Судебно-медицинское значение участия специалиста судебно-медицинской сферы в осмотре места происшествия.

Annotation: The participation of a specialist in the field of forensic medical examination in the inspection of the place of detection of the corpse or its parts, as well as the provision by the expert of practical assistance to the investigator or investigator in the classification and seizure of biological objects at the scene of the incident, is important.

Keywords: Participation of a specialist in the field of forensic medical examination in the inspection of the scene. The forensic significance of the

participation of a forensic specialist in the inspection of the scene.

Mavzuni dolzarbligi: Hodisa joyini ko‘zdan kechirish protsessual harakat bo‘lib, uni O‘zbekiston Respublikasi JPK talablari doirasida surishtiruvchi, tergovchi yoki sud tashkil etadi va o‘tkazadi. Murda topilgan joyda uni tashqi ko‘zdan kechirishni xolislar va sud tibbiyoti sohasidagi mutaxassis (keyinchalik matnda mutaxassis), yoki uning qatnashishiga imkon bo‘lmagan hollarda-boshqa vrach ishtirokida surishtiruvchi yoki tergovchi amalga oshiradi (O‘zR. JPK., 137, 138 moddalar).

Mutaxassis hodisa joyini qayta yoki qo‘shimcha tarzda ko‘zdan kechirishga jalb etilishi mumkin.

Hodisa joyini ko‘zdan kechirishga mutaxassis sifatida, odatda, Sud-tibbiy ekspertiza muassasasining shtat lavozimida bo‘lgan vrach-sud-tibbiy ekspert jalb etiladi.

Shahar, tuman va tumanlararo STE bo‘linmalarining sud-tibbiy ekspertlari, qoidaga binoan, xizmat tasarrufida bo‘lgan hudud bo‘yicha voqea joyini ko‘zdan kechirishda qatnashadilar, viloyat va unga tenglashtirilgan muassasalarda esa ekspertlar navbatchiligi tashkil etiladi.

Murda topilgan joyini ko‘zdan kechirishda ishtirok etish kelgusida murdani sud-tibbiy ekspertizasini (tekshiruvini) o‘tkazishdan bosh tortish uchun asos bo‘lmaydi. Aksincha, ushbu ekspertizani (tekshiruvni) mazkur mutaxassisga tayinlash maqsadga muvofiqdir.

Mutaxassisning xavfsiz sharoitda ishlashini (kelish, ketish, yoritish, jamoat tartibini saqlash, murdani ko‘zdan kechirishda texnik yordam, murdani murdaxonaga, ashyoviy dalillarni laboratoriyalarga yetkazish va h.k.ni) tashkil etish va ta‘minlash hodisa joyini ko‘zdan kechirishni o‘tkazgan shaxs tomonidan amalga oshiriladi. Ekspertiza tayinlash to‘g‘risidagi asosdan (qaror, ajrim) tashqari ekspertizaga murda bilan birga, albatta, hodisa joyini ko‘zdan kechirish bayonnomasining bir nusxasi yo‘llanadi.

RSTEIAM Toshkent viloyat filialida 2021-2025 yillar davrida murda topilgan hodisa joyini ko‘zdan kechirish tahlil qilindi.

Tahlil natijalari quyidagi jadvalda keltirilgan:

Murda topilgan joy va voqea joyini ko'zdan tekirishda sud-tibbiy ekspertlarning mutaxassis sifatida ishtiroki

O'lim hollari Yillap	Boqea joyini ko'zdan kechirishda sud-tibbiy ekspertning ishtiroki	Zo'raki o'limga nisbatan		Barcha o'lim turlariga nisbatan	
		abs.	%	abs.	%
2021	1195	1458	82.0	2857	44.7
2022	1114	1373	81.1	2703	41.2
2023	1377	1334	103.2	2824	48.8
2024	1598	1338	119.4	2949	54.2
2025	1412	1237	114.1	2729	51.7

Jadvaldagi ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki, voqea joyini ko'zdan kechirishda mutaxassis ishtiroki tekshirilgan murdalarning umumiy soniga nisbatan o'rtacha 50% ni ham tashkil qilmaydi.

Voqea joyini ko'zdan kechirishda mutaxassisni jalb qilinishi asosan murdada qotillik alomatlari bo'lgandagini jalb qilinadi, qolgan holatlarda tegovchi tomonidan mutaxassis ishtirokisiz o'tkazilib, qaror bilan ekspertiza tekshiruviga yuboriladi.

Yuqorida jadvalda keltirilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, voqea joyida murdani ko'zdan kechirish uchun mutaxassis faqat zo'raki o'lim hollarida jalb qilinmoqda. Shu zo'raki o'lim holatlaridan "yo'l transport hodisasi bilan bog'liq bo'lgan o'lim hollari"da mutaxassis sud-tibbiy ekspert murdani ko'zdan kechirish uchun voqea joyiga jalb qilinmaydi.

Murdalar ekspertizasi bo'yicha RSTEIAM Toshkent viloyat filialida 2021-2025 yillar davrida ko'shimcha va qayta ekspertizalar tayinlanganligi tahlil qilindi.

O'lim hollarida qo'shimcha va qayta ekspertizalar quyidagi jadvalda keltirilgan:

O'lim hollari Yillar	Barcha o'lim soniga nisbatan	Qo'shimcha		Zo'raki o'lim soniga nisbatan	Qo'shimcha	
		abs	%		abs	%
2021	2857	30	1.1	1458	30	2.1
2022	2703	19	0.7	1373	19	1.4
2023	2824	11	0.4	1334	11	0.8
2024	2949	10	0.3	1338	10	0.7
2025	2729	9	0.3	1237	9	0.7

Xulosa: Har ikkala jadvalni qiyosiy o'rganish, surishtiruv-tergov organlari tomonidan o'lim xolatlari bilan bog'liq bo'lgan barcha voqea joyini ko'zdan kechirish jaroyoniga mutaxassis sud-tibbiy ekspertni jalb qilish bilan olib borilishini, ekspertiza oldiga maqsadli savollar qo'yilishini, shuningdek filial prokuratura va ichki ishlar boshqarmasi bilan birgalikda hamkorlikda ish olib borishi va ko'proq ilmiy-amaliy seminarlar tashkillashtirish lozimligini ko'rsatadi.

Ta'kidlab o'tish joizki Toshkent viloyat filiali raxbariyati tomonidan amalga oshirilayotgan ishlar, ya'ni barcha ekspertiza bo'lim va bo'linmalarini moddiy texnik bazasini rivojlantirish, zamonaviy asbob uskuna bilan ta'minlanishi, ishlash uchun xodimlarga shart-sharoitlar yaratilishi, ekspertiza o'tkazish muddatlarini qisqartirish va sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Yuqorida o'rganilgan holatlar, murda topilgan joyda voqea joyini ko'zdan kechirishda tergovchi tomonidan mutaxassis sud-tibbiy ekspert jalb qilinishi, ekspertiza tayinlash to'g'risidagi qarorlarda "shablon" tariqasida ekspertiza oldiga xal qilish uchun maqsadsiz savollar qo'yilishini, shuningdek o'lim holati yuzasidan o'z vaqtida yo'naltirilgan, aniq savollar qo'yilishi kelajakda qo'shimcha va qayta ekspertizalar tayinlanishini oldini olish uchun katta xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat-protsessual kodeksi. T.: "Adolat". 2008.
2. O'zbekiston Respublikasi "Sud ekspertiza to'g'risida"gi qonuni. 2010 yil 1 iyun.
3. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirining «Hodisa (murda topilgan) joyini ko'zdan kechirishda sud tibbiyoti sohasidagi vrach-mutaxassisning ish qoidalarini tasdiqlash to'g'risida"gi 520-son buyrug'i. 2002 yil 29 noyabr.
4. "Murda sud-tibbiy ekspertizasini o'tkazish qoidalari". O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirining 153-sonli buyrug'iga 1-ilova. 2012 yil 01 iyun.
5. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirining "Sud-tibbiy ekspertiza tekshiruvlarini o'tkazish standartlarini tasdiqlash" to'g'risidagi 82-sonli buyrug'i. 2015 yil 04 aprel.
6. Iskandarov A.I., Qo'ldoshev D.R. Sud tibbiyoti. //Tibbiyot oliy o'quv yurtlari talabalari uchun darslik. - Toshkent, "MERIYUS" nashryoti, 2009.
7. G'iyosov Z.A. Sud tibbiyoti. //Tibbiyot oliy o'quv yurtlari talabalari uchun darslik. - Toshkent, "Global Books" nashriyoti, 2018.
8. Respublika sud-tibbiy ekspertiza ilmiy-amaliy markazi Toshkent viloyat filialining 2021-2025 yillar hioboti.